YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
9 päivänä marraskuuta 1995 *

Asiassa C-475/93,

jonka Sozialgericht Speyer (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Jean-Louis Thévenon

ja

Stadt Speyer — Sozialamt

vastaan

Landesversicherungsanstalt Rheinland-Pfalz

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 tulkinnasta, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6), ja EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja 51 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaoston puheenjohtajat C. N. Kakouris ja G. Hirsch, tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann (esittelevä tuomari), J. L. Murray, P. Jann ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, joita sille ovat esittäneet

— Saksan hallitus, asiamiehinään talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja saman ministeriön Regierungsrat Bernd Kloke,

— Tanskan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja Jørgen Molde,

— Espanjan hallitus, asiamiehinään yhteisön oikeutta ja toimielimiä koskevan kansallisen koordinoinnin pääjohtaja Alberto Navarro González ja oikeudellisen osaston valtionasiamies Miguel Bravo-Ferrer Delgado,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja A. Bos,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Stephen Braviner, Treasury Solicitor's Department, avustajanaan barrister Nicholas Paines,

— Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Ignacio Díez Parra ja Stephan Marquardt,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies Maria Patakia ja kansallisten virkamiesten vaihdon perusteella komission oikeudellisessa yksikössä työskentelevä saksalainen virkamies Horstpeter Kreppel,

ottaen huomioon käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan huomautukset, joita 17.5.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä sille ovat esittäneet Saksan hallitus, asiamiehenään Bernd Kloke; Espanjan hallitus, asiamiehenään Miguel Bravo-Ferrer Delgado; Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston ulkoasiainsihteeri Claude Chavance ja saman osaston virkamies Anne de Bourgoing; Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja J. S. van den Oosterkamp; Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Nicholas Paines; neuvosto, asiamiehenään Stephan Marquardt; ja komissio, asiamiehenään Horstpeter Kreppel,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.7.1995 pidetyssä käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Sozialgericht Speyer on 30.11.1993 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.12.1993, saattanut EY:n perustamissopimuksen 177

artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ennakkoratkaisukysymyksen sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 tulkinnasta, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6, jäljempänä asetus (ETY) N:o 1408/71), ja EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja 51 artiklan tulkinnasta.

2 Kysymys on tullut esiin Thévenonin työkyvyttömyyseläkkeen laskemista koskevassa oikeudenkäynnissä Thévenon ja Stadt Speyer — Sozialamt (Speyerin sosiaalitoimisto) vastaan Landesversicherungsanstalt Rheinland-Pfalz (Rheinland-Pfalzin osavaltion sosiaalivakuutuslaitos, jäljempänä Landesversicherungsanstalt).

3 Thévenon on vuonna 1950 syntynyt Ranskan kansalainen, joka on työskennellyt ja kuulunut sosiaaliturvan piiriin ensin Ranskassa vuosina 1964—1977 ja sen jälkeen Saksassa.

4 Vuonna 1992 Thévenon haki Landesversicherungsanstaltilta työkyvyttömyyseläkettä. Se myönnettiin hänelle, mutta eläkkeen määrä määrättiin väliaikaisesti, koska Ranskassa täyttyneiden vakuutuskausien merkitystä ei ollut vielä selvitetty.

5 Sosiaalitoimisto Stadt Speyer — Sozialamt pyysi tämän päätöksen tarkistamista. Sen mukaan sosiaaliturvasta 10.7.1950 Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan tekemän sopimuksen määräysten mukaisesti (jäljempänä Ranskan ja Saksan sopimus) Thévenonin Ranskassa täyttyneet vakuutuskaudet olisi pitänyt ottaa huomioon, kun hänen eläkettään Saksassa laskettiin, koska sopimusta ei ollut irtisanottu.

6 Landesversicherungsanstalt hylkäsi tämän valituksen sillä perusteella, että Ranskan ja Saksan sopimus oli korvattu asetuksen (ETY) N:o 1408/71 6 artiklalla, jossa säädetään, että asetuksella korvataan sen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden ja asioiden osalta kaikki sellaiset sosiaaliturvasopimukset, jotka sitovat yksinomaan kahta tai useampaa jäsenvaltiota, paitsi asetuksessa nimenomaisesti mainitut sopimukset.

7 Tämän vuoksi Landesversicherungsanstalt oli laskenut Thévenonin eläkkeen asetuksen (ETY) N:o 1408/71 mukaisesti ottaen huomioon Ranskassa täyttyneet vakuutuskaudet täyttynyttä aikaa laskettaessa, mutta ei eläkkeen määrää laskettaessa.

8 Thévenon ja Stadt Speyer — Sozialamt valittivat tästä päätöksestä Sozialgericht Speyeriin ja esittivät, että eläke olisi pitänyt laskea Ranskan ja Saksan sopimuksen määräysten mukaisesti, koska se oli edunsaajalle edullisempi. Kantajat viittasivat asiaan C-227/89, Rönfeldt, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 7.2.1991 (Kok. 1991, s. I-323), jossa todettiin, että perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan vastaista on, että asianomaiset työntekijät menettävät sosiaaliturvaetuuksia sen vuoksi, että asetuksen (ETY) N:o 1408/71 voimaantulon jälkeen ei enää sovelleta kahden tai useamman jäsenvaltion välisiä voimassa olevia sopimuksia, jotka on saatettu osaksi näiden kansallista oikeusjärjestystä.

9 Pääasian asianosaiset ovat samaa mieltä siitä, että jos Thévenonin työkyvyttömyyseläke olisi laskettu Ranskan ja Saksan sopimuksen määräysten mukaisesti, eläke olisi suurempi kuin asetuksen (ETY) N:o 1408/71 mukaisesti myönnetty eläke.

10 Sozialgericht on ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessään todennut, että asetusta (ETY) N:o 1408/71 on sovellettava Thévenoniin asetuksen 6 artiklan

perusteella ja ottaen huomioon sen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt ja asiat. Kansallinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että edellä mainittu asiassa Rönfeldt annettu tuomio saattaa estää asetuksen (ETY) N:o 1408/71 46 artiklan 2 kohdassa *säädetyn suhteellisen laskutavan soveltamisen; tuomion sanamuodosta ei* kuitenkaan voida päätellä, täytyykö sen katsoa soveltuvan vain sellaisiin tapauksiin, joissa mahdollinen etuun liittyvä oikeus on syntynyt ennen asetuksen (ETY) N:o 1408/71 voimaantuloa.

11 Sozialgericht päätti lykätä ratkaisun antamista edellä mainittujen seikkojen vuoksi ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Estävätkö EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohta ja 51 artikla soveltamasta asetusta (ETY) N:o 1408/71, jonka 6 artiklassa säädetään, että asetuksella korvataan sen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden ja asioiden osalta kaikki sellaiset sopimukset, jotka sitovat yksinomaan kahta jäsenvaltiota, eli tässä tapauksessa Ranskan ja Saksan 10.7.1950 tekemä sosiaaliturvasopimus, silloin, kun eläkkeen määrää laskettaessa (asetuksen (ETY) N:o 1408/71 46 artiklan 2 kohta) vakuutuskaudet ovat sosiaalietuuden saajan osalta täyttyneet vain toisessa jäsenvaltiossa ennen asetuksen (ETY) N:o 1408/71 voimaantuloa 14.6.1971, ja voimassaolevan *kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen soveltaminen osoittautuisi sosiaalietuuden saajalle edullisemmaksi?*"

12 Aluksi on syytä huomata, että Ranskan ja Saksan sopimuksen 9 artiklan mukaan sellaisten ranskalaisten tai saksalaisten työntekijöiden eduksi, jotka ovat peräkkäin tai vaihtoehtoisesti liittyneet yhteen tai useampaan vakuutusjärjestelmään työkyvyttömyyden varalta näissä kahdessa maassa, kaikissa näissä järjestelmissä täyttyneet vakuutuskaudet otetaan huomioon laskettaessa työkyvyttömyyseläkkeen *suuruutta.*

13 Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 6 artiklassa, jossa vahvistetaan maahanmuuttaneiden työntekijöiden sosiaaliturvasta annetun neuvoston asetuksen N:o 3 (EYVL 1958,

30, s. 561) 5 artiklan sisältö, säädetään, että jollei 7 ja 8 artiklan sekä 46 artiklan 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, tällä asetuksella korvataan sen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden ja asioiden osalta kaikkien niiden sosiaaliturvasopimusten määräykset, jotka sitovat yksinomaan kahta tai useampaa jäsenvaltiota. Ranskan ja Saksan sopimus ei ole nimenomaisesti mainittujen sopimusten joukossa.

14 Asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 ei säädetä, että eläkkeen määrän korottamiseksi yhdessä tai useammassa muussa jäsenvaltiossa täyttyneet sosiaaliturvamaksukaudet lisättäisiin siinä jäsenvaltiossa täyttyneisiin sosiaaliturvamaksukausiin, jossa eläkettä haetaan. Asetuksen mukaan eri jäsenvaltioissa täyttyneet vakuutuskaudet lasketaan yhteen vain eläkeoikeuden saavuttamiseksi, säilyttämiseksi tai takaisinsaamiseksi.

15 On syytä huomauttaa, että edellä mainitun asetuksen N:o 3 5 ja 6 artiklan sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 6 ja 7 artiklan tulkintaa koskevassa asiassa 82/72, Walder, 7.6.1973 antamassaan tuomiossa (Kok. 1973, s. 599, 6 ja 7 kohta) yhteisöjen tuomioistuin korosti, että näistä säännöksistä ilmenee selvästi, että yhteisön asetuksilla säädetään pakottavalla tavalla jäsenvaltioiden välisten sosiaaliturvasopimusten määräysten korvaamisesta eikä asetuksissa sallita muita poikkeuksia kuin mitkä niissä on nimenomaisesti mainittu, vaikka tilanne olisi sellainen, että näiden sosiaaliturvasopimusten soveltamisalaan kuuluvat henkilöt saisivat niiden perusteella parempia etuuksia kuin asetusten perusteella.

16 Pääasian kantajat katsovat kuitenkin, että Thévenoninen eläke pitää laskea Ranskan ja Saksan sopimuksen määräysten mukaisesti, koska edellä mainitussa asiassa Rönfeldt oli lähtökohtaisesti kyse vastaavanlaisesta tilanteesta kuin tässä asiassa, ja antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kahdenvälisiä sosiaaliturvasopimuksia on edelleen sovellettava siirtotyöläisiin, vaikka asetus (ETY) N:o 1408/71 on tullut voimaan, jos soveltaminen on vakuutetulle edullisempaa.

17 Tätä perustelua ei voida hyväksyä.

18 Ensin on syytä lyhyesti muistuttaa asian Rönfeldt tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista; asia koski Tanskan kuningaskunnan ja Saksan liittotasavallan välisen sosiaaliturvasopimuksen sellaisten määräysten soveltamista, jotka vastasivat keskeisiltä osiltaan tässä asiassa kyseessä olevia sopimusmääräyksiä.

19 Saksan kansalainen Rönfeldt oli ensin työskennellyt Saksassa vuosina 1941—1957 ja sen jälkeen Tanskassa vuoteen 1971 asti, ja näiden ajanjaksojen aikana hän oli maksanut ensin Saksan ja sittemmin Tanskan sosiaaliturvajärjestelmän mukaisia sosiaaliturvamaksuja. Vuodesta 1971 hän oli työskennellyt Saksassa ja kuului siksi Saksan pakolliseen vakuutusjärjestelmään.

20 Vähän ennen kuin Rönfeldt täytti 63 vuotta, hän ryhtyi toimenpiteisiin saadakseen luvan jäädä Saksan lainsäädännön mukaiselle ennenaikaiselle eläkkeelle. Työntekijöiden sosiaalivakuutuksia hoitavan liittovaltion laitoksen mukaan tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista, koska Tanskaan maksetut sosiaaliturvamaksut voidaan eläkeoikeutta Saksassa laskettaessa ottaa huomioon ainoastaan silloin, kun hakija on saavuttanut Tanskan lainsäädännön mukaisen yleisen eläkeiän eli 67 vuotta.

21 Rönfeldt valitti tästä päätöksestä ja esitti, että Tanskan lainsäädännön mukaisesta eläkeiästä huolimatta Tanskassa täyttyneet sosiaaliturvamaksukaudet on otettava huomioon laskettaessa eläkkeen määrää Saksassa. Väitteensä tueksi Rönfeldt vetosi Saksan liittotasavallan ja Tanskan kuningaskunnan tekemään sosiaaliturvasopimukseen.

22 Tanskan kuningaskunta ei kuitenkaan ollut vielä liittynyt Euroopan yhteisöihin silloin kun Rönfeldt palasi Saksaan, ja maiden välinen sosiaaliturvasopimus, jota ei ollut vielä korvattu asetuksella (ETY) N:o 1408/71, oli vielä voimassa.

23 Yhteisöjen tuomioistuin totesi tuomiossaan ensin, että Saksan ja Tanskan välinen sopimus oli korvattu 1.4.1973 lukien asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sisältämillä yhteisön oikeuden säännöksillä (14 kohta) ja että on tärkeätä tutkia, säädetäänkö yhteisön oikeudessa siitä, otetaanko Tanskassa täyttyneet vakuutuskaudet huomioon, kun vakuutuskaudet ovat täyttyneet ennen kuin asetus (ETY) N:o 1408/71 tuli Tanskassa voimaan sen liityttyä yhteisöihin, ja miten ne otetaan huomioon myönnettäessä vanhuuseläkettä toisessa jäsenvaltiossa (15 kohta).

24 Vastatessaan tähän kysymykseen yhteisöjen tuomioistuin totesi, että on perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan vastaista, että työntekijät menettävät sosiaaliturvaetuuksia sen vuoksi, että asetuksen (ETY) N:o 1408/71 voimaantulon takia heihin ei enää sovelleta kahden tai useamman jäsenvaltion välisiä voimassaolevia sopimuksia, jotka on saatettu osaksi näiden kansallista oikeusjärjestystä.

25 Kuten huomautuksensa esittäneet hallitukset ja toimielimet ovat todenneet, tätä periaatetta ei kuitenkaan voida soveltaa tähän asiaan, kun otetaan huomioon tapauksen tosiseikat ja oikeudelliset seikat.

26 Thévenon on työntekijä, joka on käyttänyt vapaata liikkumisoikeuttaan vasta asetuksen (ETY) N:o 1408/71 voimaantulon jälkeen, toisin sanoen hetkellä, jolloin Ranskan ja Saksan sopimus oli jo korvattu asetuksella sen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden ja asioiden osalta, eikä Thévenon näin ollen voi väittää menettäneensä Ranskan ja Saksan sopimuksen mukaan hänelle kuuluvia sosiaaliturvaetuuksia.

27 Näin ollen tässä tapauksessa ei ole kyse sellaisista erityisolosuhteista, jotka asiassa Rönfeldt aiheuttivat sen, että yhteisöjen tuomioistuin hyväksyi poikkeuksen asetuksen (ETY) N:o 1408/71 6 artiklassa säädettyyn sääntöön.

28 Tämän vuoksi on syytä vastata, että perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohtaa ja 51 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät estä soveltamasta asetusta (ETY) N:o 1408/71, jonka 6 artiklassa säädetään, että asetuksella korvataan kaikki sellaiset sopimukset, jotka sitovat yksinomaan kahta jäsenvaltiota, vaikka ennen asetuksen (ETY) N:o 1408/71 voimaantuloa vakuutuskaudet olivat sosiaalietuuden saajan osalta täyttyneet vain toisessa jäsenvaltiossa ja vaikka kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen soveltaminen olisi ollut sosiaalietuuden saajalle edullisempaa.

Oikeudenkäyntikulut

29 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Tanskan, Espanjan, Ranskan, Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä Euroopan unionin neuvostolle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Sozialgericht Speyerin 30.11.1993 tekemällä päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohtaa ja 51 artiklaa on tulkittava siten, että ne eivät estä soveltamasta sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta

yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83, ja jonka 6 artiklassa säädetään, että asetuksella korvataan kaikki sellaiset sopimukset, jotka sitovat yksinomaan kahta jäsenvaltiota, vaikka ennen asetuksen (ETY) N:o 1408/71 voimaantuloa vakuutuskaudet olivat sosiaalietuuden saajan osalta täyttyneet vain toisessa jäsenvaltiossa ja vaikka kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen soveltaminen olisi ollut sosiaalietuuden saajalle edullisempaa.

Rodríguez Iglesias Kakouris Hirsch

Mancini Schockweiler Moitinho de Almeida

Kapteyn Gulmann Murray

Jann Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä marraskuuta 1995.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti